

emberinek megsemmisülése. Olyan, mint a halálban való teljes megsemmisülés. Csakhogy nem úgy szenvedjük el, mint valami rideg végzetet, mely ellen semmiféle berzenkedés nem használ, hanem mint egyetlen utat, amelyen már most haladnunk kell. Már most és csak ezen, mert Istenhez akarunk jutni. Istenhez csak akkor jutunk el, ha előbb minden földi megszűnik. Új kezdetet keresünk. „Új kezdet” csak a „végen túl” van. Ez az, amiről már nem tudtunk, mert megtérés nélkül nem tudhatunk. Már nem értettük, hogy kicsoda Isten. Biztosan és könnyen és sokat beszéltünk róla. És éppen ezért nem Isten volt az, akiről beszéltünk. Nem gondoltunk arra, hogy az eget érintjük és a túlvilágba nyúlunk bele, ha Istenről beszélünk, vagy éppen Istenhez imádkozunk. Ezért hiányzott a szentség imádkozásunkból és beszédünkéből; Isten nem kapta meg a dicsőséget. És ezért kell nekünk megtérnünk. És ez nem megújított emberi komolyságot és buzgóságot jelent, sem megsokszorozott valóságos tüzet és szenvedélyt, sem megkettőzött áhitatot és kegyeséget, hanem lemondást mindenről, még a legkegyesebb emberi dologról is, hogy Istené, a Seregek Uráé legyen egyedül a dicsőség.

Ez a keskeny út és a szoros kapú, mely előtt kikerülhetetlenül állunk. El kell tűnnie és meg kell halnia minden embernek, hogy éljen az isteni. Ott kell megsemmisülnünk a halál kapujában, ahol semmi sem marad kezeink között. Ebbe a mély szükségbe kell beleállanunk, hogy ismét megtanuljunk kiáltani a szakadékokból az élő Istenhez. Aki ott áll kívül és alól, az még a testi haláltól sem ijed meg. Meghalt a halál előtt.

De a halál előtt megízlelte az örökéletet is. Meglátta az ígéret földjét túl a pusztán, vagy talán időelőtt sokat mondok, ha azt mondom: belépett az ígéret földjére? Elérte legalább azt a küszöböt, amin áthaladva a vég ismét kezdetté változik. Elérkezett ahhoz a ponthoz, ahol a halál nagy kritikai negatívumából az élet sokkal nagyobb teremtő pozitívuma tör elő. Akik erre a végre eljutnak, akik a mélységben vannak és akik ezen a megemészlő negatívumon átmennek egész emberi mi-voltukkal, azok a lelkiszegények, kik gazdagok lesznek, az éhezők és szomjúhozók, kik megelégtetnek, a szenvedők, kik megvigasztaltatnak, az eltévelyedettek és elveszettek, akiket Isten nagy pásztora hazavisz. Ezek azok, akik minden hamis szentségen túl az igazi szentséget megtalálták. Kérnek és kopogtatnak és felnyílik az ajtó. Ezek valóban elhagyták az em-

beri élet régi talaját. Ezek nem borzadtak vissza a szakadéktól, mely van az ég és a föld között. Átlépték. Az örökkévaló város kapuja előtt állanak. Az élő Isten ismét beszél hozzájuk. Mert félik az ő nevét és megszentelik az ő akaratát. Alázatosnak. Az alázatosság az az ajtó, melyen át Isten hozzánk, emberekhez lép. Szabad hallanunk azt, — ha hallani akarunk, — hogy nem hiába ugrunk az ürességbe, nem hiába kiáltunk a mélységből Istenhez, nem jutalmazatlanul állunk a szentség őrizetének küszöbén és nem hasztalanul nézünk bele a halál szörnyűségébe. Szabad hallanunk, hogy az út, az egyetlen, a közvetlen út, mely a célhoz vezet, mégis a szakadékon átvezető, látványlag kerülő és járatlan út; hogy az alázatosság valóban Isten ajtója hozzánk; hogy túl a szoros kapun a menny tágasága nyílik meg; hogy csak a megsemmisülésből tör elő az élet, de abból csakugyan *előtör!* Óh, ha volna fülünk, hogy mindezt meghalljuk! Nem te és nem a te barátaid, nem a ti fölgerjedéseitek, — mégha a legjobb szándékúak is — segítenek a halálból az életre, hanem Isten! Igen, Isten teheti meg ezt és meg is akarja tenni tiszta kegyelemből és nagy irgalmaságból. Nem a ti buzgóságotok, nem a ti komolyságotok, nem az atyáknak, nevelőknek és vezetőknak tanultsága, nevelése és feddő prédikációja teremti és alapozza meg az új kezdetet, amittől függ minden, hanem a bűnök megbocsátása; igen, a bűnök megbocsátása az az erő, ami ezt megteremti. Nem új könyvek, reformok és ideálok — lehetnek a legnagyobbak is — hozzák közénk az üdvöt és igazságot, hanem megváltó tettek, melyekkel Isten belenyúl az élet zavaros folyamatába; igen! megváltó tettek, üdvöttek, Isten-tettek. De őrizkedjünk nagyon attól, hogy a megbocsátás, megváltás nagy szavait, Istent és az ő kegyelmes életadományát a mindent megsemmisítő ítélet szava nélkül akarjuk meghallani. Isten megváltásának, megbocsátásának és kegyelmének nem szabad ismét valami kicsinek, közönségesnek, emberinek, egyházasnak lennie. „Szoros a kapu és keskeny az út, mely az életre vezet.”

De az életre vezet. És most arra az egy dologra van szükség, hogy végre őszinték legyünk keresztyénységünkben, lássuk meg a helyzetet, amelyben vagyunk és ne berzenkedjünk az ellen a keserű megismerés ellen, hogy a mi hangos és bizakodó keresztyénységünkkel nem tudjuk megérteni Krisztust. Kezdjük el újból Őt megérteni. Éhezünk és szomjúhozunk megváltása és meg-